

TELEGRAFUL ROMÂN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL:

Pentru Sibiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarhie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl.
Pentru străinătate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3 fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la:

Administrațiunea tipografiei arhidieceșane Sibiu, strada Măcelarilor 47,
Correspondențele sînt a se adresa la:
Redacțiunea „Telegraful Român”, strada Măcelarilor Nr. 37.
Epistole nefrancate se refușă. — Articuli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori 15 cr. rëndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Revista politică.

Sibiu, în 12 Maiu.

O festivitate momentuoasă s'a petrecut Sâmbăta în Budapesta.

Cu ocaziunea iubileului de 50 de ani a reuniunii agricole ungurești s'a desvilit și statua de bronz alui Stefan Szechényi. Serbarea preste tot poartă firmă patriotică și putem să dîcem, că și este patriotică, pentru că naționalitatea maghiară o serbează și celelalte naționalități stau și privesc cum Maghiarii la solemnități și banchele reprezentă și națiunea și patria ungurească.

Ungaria se pregătește la o luptă industrială cu Austria. Semnalăm aceasta cu adaosul, că ar fi nepolitic din partea Ungariei să se apace de toate deodată, într'un timp când miseria nu prea patriotică își ridică capul din milioane de părți.

Bucuria diarelor austro-ungare, care trambăiau că Gladstone a capitulat înaintea Austro-Ungariei, n'a avut parte de durată lungă. Raportele ce se publică ulterior înfățișează cuprinsul scrisorii lui Gladstone către Károlyi, ambasadorul austro-unguresc, mai domol și de capitulare nu poate fi vorba.

„Biroul Reuter” anunță din London, că puterile vor trimite Porții o notă identică, prin care se o provoacă să reguleze cestiunea armeno-montenegreană și grecească. Dela respunsul înaltei Porți va atârna, dacă va mai avè loc o conferență ulterioară în Berlin, care să se ocupe cu cestiunea greacă. Timpul pentru conferență acceptată deja în principiu este fiescat pe jumătatea cea dintâia a lunii Iulie. La desbaterile aceste Porta nu va lua parte.

Bulgarii au planuri mari. Dela Serbia vor Pirotul și dela România Arab-Tabia.

Sinodul arhidieceșan.

Sibiu 12 Maiu.

Sâmbăta am ajuns și sfârșitul sesiunii sinodului arhidieceșan din 1880. Ședința de Vineri d. m., așa dară, n'a fost cea din urmă, după cum speram, când scrieam raportul dela 9 Maiu, ci aceia s'a mai adaus una a XIX. Dorim ca lungile desbateri din anul acesta să fie mănoase în consecințele cele bune a le decisiunilor votate.

Ședința XI (6/18 Maiu).

Ședința se deschide la 9 oare înainte de ameași. Protocoloale ședințelor IX și X se ceteșă și — se antică.

Deputatul S. Popescu face următoarea propunere: „Avend în vedere poziția cea înaltă, ce o ocupă asesorii consistoriali ordinari ai senatului bisericesc în organismul bisericii noastre, avend în vedere disproporția în care stă salariul lor cu poziția ce ocupă; avend în vedere, că demnitățile și adevăratul interes al arhidieceșii recere o dotățiune mai corespunzătoare a acestor dignitari:

Înaltul presidiu este rugat, ca folosind ocaziunea binevenită să se adreseze în numele sinodului prin o reprezentațiune la locurile mai înalte spre a esopera ca din visteria statului să se asmeze pentru asesorii consistoriali ordinari ai senatului bisericesc o dotățiune mai corespunzătoare — cel puțin

ca a amploiaților dela forurile reg. ung. de I-a instanță (art. de lege XXXII din 1871) cu 1500 fl. salariu și 300 fl. bani de cuartir. — Se transpune comisiunei pentru propuneri.

Deput. Ioan Popescu face următoarele două propuneri:

a) Considerand, că veniturile preoției sînt foarte slabe, mărginite partea cea mai mare pe lângă veniturile stolare; considerand, că aceste venituri sînt nesigure, împunându-se din și în și tot mai tare; considerand, că partea cea mai mare din preoții nostri din cauza veniturilor lor slabe nu sînt în stare a și asigura viitorul lor și al familiei lor, din care cauză la bîtrânețe ajung în o stare tristă materială, vîndu-se siliți, după cum s'a esperiat în atâtea rënduri, a implora ajutorul și mila bisericii, cărcia dîneși au servit și pentru care ei s'au jertfit în decursul vieții lor, fără a și vedè ostenele lor remunerate după merit și după pozițiunea, ce ocupă dîneși în societate, subscrisul face propunerea: Să se înființeze un fond central de pensuni pentru preoțiunea din arhidieceșă.

b) Considerand, că astăzi mai mult ca ori cînd spiritul de asociațiune a pîtruns inimile tuturor oamenilor iubitori de progres; considerand, că preoțiunea noastră, factorul principal al dezvoltării și progresului poporului nostru este chemat în linia primă a se pîtrunde de acest spirit de asociațiune, pentru ca cu puteri unite să esopere rezultate fericoare pentru sine, pentru dezvoltarea și perfecționarea sa ulterioară și pentru binele și progresul poporului încredințat conducerii sale;

considerand, că deja în mai multe părți ale arhidieceșii s'au aflat preoți, cari la ocaziuni și-au esprimit dorința de a se înființa conferențe preoțesii; subscrisul propune: Sinodul arhidieceșan să caute prin organul său, consistoriul arhid. a accentua și din parte și prin o circulară îndreptată către toți preoții din arhidieceșă, necesitatea, de a se înființa conferențe preoțesii în arhidieceșă. — Ambele propuneri se transpun comisiunei pentru propuneri.

Urmează la ordinea zilei raportul comisiunei organizatoare asupra raportului general al consistoriului arhidieceșan despre activitatea sa în ședința plenară.

Raportorul acestei comisiuni Dr. Ioan Borcia referență asupra raportului consistorial și propune, ear sinodul ia următoarea dispozițiune: Punctele de sub A 1, 2, 3 din raportul consistorial despre numărul ședințelor al pieselor pertractate și resolve precum și punct B. I, ce privește punerea în lucrare a regulamentului pentru alegerea de deputați sinodali, se iau spre știință. Încât pentru cererea consistoriului de sub același punct ca să se facă un regulament pentru înțerea în evidență a activității sinoadelor parochiale și protopresbiterale, sinodul îndrumă pe consistoriu a dispune în sfera sa de activitate cele necesare pentru eseriarea controlului asupra activității și concluderilor sinoadelor parochiale și presbiterale. Cele de sub punctul B. II, cu privire la îndeplinirea concluderilor sinodale de sub Nr. 59 și 101 din 1879 în cauza alegerilor de deputați în locurile devenite vacante apoi despre răspunsul Majestății Sale la adresa sinodului arhid. din anul trecut, făcută din incidentul serbării iubileului de 25 ani al căsătoriei Majestăților Lor, în fine asupra celor de sub punctul IV privitoare la alegerea profesorilor seminariali, de consistoriul arhidieceșan în ședința plenară, fiind toate aceste resolve la locul lor se trece la ordinea zilei. La punctul V din raportul consistoriului cu privire la întregirea protopresbiteratelor vacante și la conducerea presbiteratelor, — comisiunea organizatoare face următoarea propunere:

„considerand, că sinodul arhid. după multe și adînci cercetări a făcut un elaborat pentru arondarea respectivei organizare presbiteratelor din arhidieceșă încă în anul 1874 conform concluderilor sinodului din 1870 Nr. 157 și după mai multe pertractări în sinoadele din 1875 și 1876 l-au întregit și simjind imperativa necesitate de a organiza presbiteratele au conclud a l'introduce în arhidieceșă (veți prot. sin. Nr. 29 ex 1875 și 27 din 1876) ear prelungă acel operat conform concluderilor sinodului din 1877 Nr. 95; s'a staverit și dotarea presbiteratelor spre a face posibilă organizarea protopresbiteratelor:

considerand, că până astăzi s'a împedecat punerea în lucrare a acestei organizări care de mult se asteaptă de întreaga arhidieceșă, și din cauza amănării nu se pot întregi posturile vacante de presbiteri ași în număr de 21 și prin aceasta suferă administrațiunea bisericescă mari daune se conclud:

1. Că punerea în lucrare a arondării și întregirii presbiteratelor în arhidieceșă, se nu mai suferă amănare, avend în vedere însă că congresul se va conchiama în anul present 1880 conclud: ca elaboretele privitoare la această materie să se dec consistoriului arhidieceșan cu aceea îndrumare, ca să le întregască pe cât este posibil după dorința congresului, ear abaterile dela concludese congresului să le motiveze luand în pertractare și suplicile incuse, apoi a se asterne elaboretele la congresul din anul 1880 ear decusul congresului să l'presenteze sinodului arhid. din 1881 spre a se efectui organizarea. În cas cînd congresul nu s'ar conchiama în anul acesta, atunci consistoriul se însărcinează a asterne operatele și întregirile la sinodul arhidieceșan din anul 1881, care va pune în lucrare, arondarea presbiteratelor.

2. Încât privește pe acele protopresbiterate, cari nu sufer schimbări mari teritoriale prin arondare să se întregască acele prin consistoriul arhid. fără amănare.

Deput. A. Trombițaș dechiară, că nu este luminat din referad, cum de s'a întarziat rezolvirea acestei afaceri momentuoase dela congresul din 1878 până astăzi. Dînsul e depăreșă, că proiectul ce se propune din partea comisiunei se compune de consistoriu, nu se poate asterne congresului fără de a se pronunța asupra lui și sinodul arhid. și fiindcă sinodul arhid. nu se mai poate întruni în sesiune ordinară înainte de înțerea congresului, care după arătarea înaltului presidiu se va întruni încă în toamna anului acestuia, așa obiectul acesta de atata importanță va rămâne nesolvit încă cel puțin 4 ani; deci dînsul propune ca organul celor din a căror vină s'a întarziat atât de mult rezolvirea acestui obiect, să se esprime părerea de rîu a sinodului; ear în merit propune: ca să se alegă o delegațiune sinodală cărcia încă înainte de întrunirea congresului să se transpună elaboratul ce se va pregăt de consistoriu, spre vedere, și apoi să se astearnă congresului spre aprobare.

Dr. St. Păcurariu află, că în obiectul acesta sînt 2 cestiuni, una ce privește arondarea presbiteratelor și alta ce privește întregirea acelor; deci propune ca cestiunea arondării să se ducă în deplinire pe calea ordinară, ear a doua cestiune, adică întregirea presbiteratelor să se esecuteze prin consistoriu după puțină și necesitate:

E. Brote voiesce a da unele deslușiri în privința procedurii consistoriului în această afacere. Aicea este o cestiune principială, adică care este necesul organic între congres și sinoadele parochiale. Cestiunea aceasta ar trebui mai înainte resolvită. Actul de sub întrebare s'a prezentat la consistoriu în 26 Ianuarie a. c. ear în ședința s'a pertractat numai în 14 Aprilie, va se dîcă cu puțin ține înainte de întrunirea sinodului, prin urmare consistoriul chiar avend a trece peste cestiunea principială nu ar fi putut veni cu propuneri în acest obiect. În privința meritului cauzei se alătură la propunerea dep. Dr. St. Păcurariu.

Deput. N. Popescu dă deslușiri din ce cauză consistoriu nu a făcut propuneri în obiectul din cestiune și adică: consistoriu nu s'a simjind îndreptățit a face schimbări în proiectul sinodului, ci asteaptă îndrumări ulterioare în această privință dela sinod.

Presidiul constată că s'au ivit diferințe de păreri în privința competenței congresului și a sinoadelor eparchiale.

După părerea presidiului lucru este din destul lămurit, congresul adică e chemat în puterea statutului org. a aduce regulamente generale pentru întreaga provincie metropolitană, ear esecutarea lor în special cade în competența eparchiilor. Și esprimă deci părerea, că sinodul de astădată nu poate intra în meritul obiectului, din cauză că actual a venit prea tîrziu și despre aceasta să se facă raport la congresul prosim, ear întregirea presbiteratelor, cari nu sufer schimbări mari teritoriale prin arondare să se întregască adaugend, că întregirea unora protopresbiterate e pusă deja în lucrare:

Inchindu-se desbaterile se pune la vot mai întâiu propunerea Dr. Păcurariu, ca a decă arondarea presbiteratelor să se separeze de întregirea acelor — și se promese, asemenea se promese ca, arondarea presbiteratelor să se esecute pe calea ordinară și adică să îndrumăză consistoriul arhid. ca se pregătească, în conformitate cu concludese congresului, întreg proiectul pentru arondarea presbiteratelor și să l'astearnă la prosima sesiune a sinodului arhidieceșan și apoi la timpul seu congresului național bisericesc, avend a se notifica congresului prosim cauzele, pentru ce consistoriul respective sinodul nu a putut satisface în grabă însărcinării primite. În ce privește întregirea presbiteratelor acele presbiterate, cari nu sufer schimbări mari teritoriale prin arondare să se întregască prin consistoriul arhid. fără amănare. La punct VII din raportul consistoriului, prin care se substern regulamentele congresului din 1878

- pentru regularea parochiilor;
- pentru organizarea provisoră a învîșământului;
- pentru procedura judecătorească în cauze matrimoniale;
- conclusul pentru înființarea unui fond metropolitan;
- conclusul prin care se deobligă fiecare comunitate bisericescă a și procura protocoloale congresului — comisiunea organizatoare face următoarele propuneri:

Considerand, că conform aședemintelor bisericii noastre ort. și conform statutului org. punct III §. 87 și 96, pct. I. nimica nu se poate face în arhidieceșă fără scirea sinodului arhid. ca reprezentant al aceleia; considerand, că părțile organice și respective corpurile legiuitoare ale metropoliei sînt datoare a face toate în conțelegere și cu scirea tuturor a și observa competențele sale, în spiritul statutului org. și a canonului apostolesc 34 așa ca să se ocolască ori ce conflict între acele părți organice; considerand, că în cazul de față există un conflict în privința regulamentului pentru regularea parochiilor avend și sinodul arhid. un atare regulamentul deja introdus în arhidieceșă; considerand, că în statutul organic nu se specifică detaiat agendele ce cad în competența sinoadelor și a congresului în sfera în care se întalnesc competențele, și conclud:

- Sinodul arhid. de astată ia la cunoștința publicarea și întroducerea sus amintitelor regulamente și conclud, conformându esecutarea acelor.
- Să se recere congresul a pregăt un statut în care să se precizeze competența sinoadelor și a congresului în cestiuni de regularea treburilor bisericesci și celor de ele atârnatore, scolare și fundacionale, asemenea și o normă despre modalitatea, după care au a se promulgă concludese congresului, iar consistoriul arhid. să se îndrumăze a substern congresului prosim un material pregăt în privința aceasta.
- Până la aducerea unui atare conclud congresual toate regulamentele congresului să se publice prin sinodul arhid.

Dr. Păcurariu dîcă că dînsul fiindu necunoscut nici un cas special unde congresul ar fi călcat competența sinodului arhid. nu află de lipsă a se aduce conclusul din cestiune și propune a se trece asupra propuneri comisiunei la ordinea zilei.

Deput. N. Cristea dîcă, că atât la cestiunea de față cît și la cea premergătoare

fiindcă ambe se basau pe același principiu, unii dintre oratori și-au luat refugiu în asemănări cu staturile politice din Europa. Staturile europene, fie monarchice, fie republicane, nu se pot asemăna cu provincia noastră metropolitană, pentru că toate sânt centralistice. S'a făcut dintr-o parte amintire de democrația din Franța. Bine, Franța în formă nu se deosebește de monarchiile din Europa decât că în fruntea ei în loc de monarchie are un president. Legislațiunea ei este una, cu sistemul de două camere. Provincia noastră metropolitană diferează cu totul de toate cele atinse. Basându-se pe can. 34 apost. ea poartă tipul desvoltării vechilor comunități creștine din timpul cel clasic al creștinismului și dacă este ca se asemăna cu ceva din țările noastre, s'ar putea asemăna cu uniunea staturilor nord-americane. O federațiune de individualități cu unele afaceri comune. Tâlcu can. 34 din Pidalion ne spune, cari sânt afaceri comune: cestiuni dogmatice, administrațiunea generală a metropoliei și justiția bisericească. Afară de aceste, episcopul, după împingările noastre, autoritățile supreme din eparchii, au se îngrijesc de toate a le eparchiei. Și cumcă prin administrațiunea generală metropolitană nu se poate înțelege un amestec în cele eparchiale și raționabil, căci altfelu ce ar rămân sinoadele și consistoriile eparchiale de făcut? Ele ar fi de prisos. În chipul acesta ar se înțelege și Stat. org. care este efluxul canoanelor. Deci... susține propunerea comisiunii.

P. Cosma nu scie pentru ce se face aici atâtă vorbă cu autonomia. Și celelalte diceșse sânt jeloase de autonomia lor, însă nu fac nici o opozițiune regulamentelor și ordinelor ce le vin de sus dela congres. Aici în arhiepiscopie sânt elemente anarchice. Deci... nu află punctul I din propunerea comisiunii de lipsă; partea primă din punctul 2 al propunerii o primesc, nu însă și partea a 2. de asemenea e cu totul încontra punctului a. din propunerea comisiunii.

Dep. N. Cristea respinge însușirile cu anarchia, făcând alușine la o anecdotă cu parlamentul, unde celor de părere contrară li se tăia capetele.

Dept. Z. Boiu află de foarte necesarie pentru orientarea în viitoru a tuturor factorilor din metropolie, precizarea competenței a diferitelor organe ale metropoliei, de aceea sprijinesc propunerea comisiunii.

Ședința proximą se anunță pe astăzi după amedei la 5 ore.

La ordinea zilei continuarea raportului comisiunii organizatoare.

Ședința se încheie la 1 oară după amedei.

Ședința XII (6/18 Mai).

Ședința se deschide la 5 ore după amedei.

Se ceteșe protocolul ședinței premergătoare și se autentică cu o singură modificare.

Preșidul prezentează petițiunea comitetului parohial din Ruda ppresbiteratul Zarandului pentru un ajutoriu la clădirea școlii, — carea se transpune comisiunii petiționare.

Urmează la ordinea zilei continuarea deșbaterei asupra raportului comisiunii organizatoare la pct VII al raportului consistoriului plenar prin care se astern:

a) Regulamentul consistoriului din anul 1878 pentru regularea parohiilor publicat de cătră consist. archid. prin circularul Nr. 3341 plen. 1879 spre a se efectui conform mandatului consist. metropolitan Nr. 126;

b) Regulamentul consistoriului pentru organizarea provizorieă a învățământului;

c) Regulamentul pentru procedura judecătorească în cauze matrimoniale promulgat asemenea regulamentul amintit sub b);

d) Conclul consistoriului pentru un fond metropolitan;

e) Conclul aceluiași congres prin care se obliga comunei bisericești ași procura fie-care protocelele congresuale. Comisiunea organizatoare propune la aceste: Considerând că conform așezămintelor bisericești noastre ortod. și conform statutului org. III § 87 și 96 punct 1 nimica nu se poate face în arhiepiscopie fără scirea sinodului archid. ca reprezentant al celeia; considerând că părțile organice și respective corpurile legiuitoare ale Metropoliei sânt datoru a face toate în conșlegere și cu scirea tuturor și ași observa competențele sale în spiritul stat. org. și a canoanelor apostolice 34 așa ca să se ocotească ori-ce conflicte între acele părți organice; considerând că în cazul de față există un conflict în privința regulamentului pentru regularea parohiilor având și sinodul archid. un atare regulament introdus în arhiepiscopie; considerând că în stat. org. nu se specifică detaiat agendele ce cad în compe-

tența sinoadelor și congresului și sfera în care se înțeleg competențele se conclud:

I. Sinodul archid. de astădată în la cunoștință publicarea și introducerea sus amintitului regulament și conclud conform mându-se acelora.

II. Să se recerece congresul a pregătit un statut în care să se precizeze competența sinoadelor și a congresului în costiuni de regulare a treburilor bisericești și celor de ele atârătoare, școlare și fundatiionale; ear consistoriul archid. să se fundamenteze a subterne congresului procsim un material pregătit în privința acestuia;

III. Până la aducerea unui atare conclud congresual toate regulamentele congresului să se publice prin sinodul archidicesan.

În deșbaterea asupra conflictului de competență între congres și sinoade.

Dep. A. Trombitaș este în contra propunerii comisiunii ca să se provoace congresul a regula de nou prin lege ceea-ce este și până acum regulat, ear ce priveșc promulgarea, această cestiune nefiind încă normată, trebu să se reguleze pentru a se încongiura neînțelegeri ce ar pute urma în a. această direcțiune.

Se cere încheierea deșbaterei, dar nu se primesc.

Deput. Dr. I. Hodoș primesc propunerea comisiunii dar în formă mai convenabilă adecă ca dorința a sinodului față cu congres.

Sinodul nu voiesc să detragă prin a. această ceva din competența congresului, dar nici a. această să nu se creadă, că ar fi cineva în sinod care se strice unitatea bisericești. Încât pentru promulgarea provăduță în punct II al comisiunii e de acord cu propunerea comisiunii, ear cu privire la punct III: ca toate concludsele congresului să se publice prin sinod, deși exprimă sinodul dorința ca congresul să se ocupe de această cestiune pentru ca pe venitoru să nu se mai ivească casuri din cauza cărora unii sau alții, deși fără motiv, să privească pr consistoriu de anarchia. Deci face următoarele propuneri:

1. Deși competența congresului național este regulată în statutul organic totuși pentru a precisa mai de aproape sfera de activitate sau sfera de competență a congresului național și a sinoadelor eparchiale, precum și sfera de competență a consistoriilor eparchiale, și a celui metropolitan; este de doric ca congresul național să se ocupe cu această cestiune și să dispună cele ce va afla de lipsă.

2. Asemenea este de doric ca congresul național să reguleze forma și modul pentru publicare în eparchie a legilor și regulamentelor sale.

3. Până atunci se va observa usul de până acum: adecă consistoriul eparchial va publica acele legi sau regulamente și va raporta despre aceasta celui mai de aproape sinod eparchial.

Deput. Eugen Brote este în contra acelora, cari în cauza competenței se în numai de litera stat. org. Cât de puțin preș se poate pune pe înțelesul literal al stat. org. cu privire la „regulare“ se vede de acolo, că în pct III din partea generală a stat. org. se dice, că fie-care parte constitutivă a metropoliei are drept ași regula, administra și conduce autonom afacerile sale bisericești, școlare și fundatiionale și tot asemenea se dice și în §. 159 p. 2. stat. org. despre congres. Aceste dispozițiuni luate ad literam își contrădic. Cumcă sânt incidente din care rezultă necesitatea regulării competenței se poate vedea din cele înțeleptate. Este fapt că sinodul archid. a votat un regulament pentru parohii întogmai precum a făcut mai târziu și congresul. Incidentul pentru conflict în cauze de competență este prin urmare dat. Recunoașcă că n'ar avă bănueli în contra aplicării legii așa ca regularea să cadă cu totul în competența congresului, dacă ar scil ce agende ar mai rămân pentru sinoadele eparchiale, atără de cele economice. Consimite dar cu partea primă a propunerii comisiunii ca să se reguleze sfera competenței congresului. Cu privire la pct II a propunerii comisiunii o sprijinesc din motivele aduse de ceilalți vorbitori pentru spriginierea ei și nu este de părere că ar fi anarchie dacă consistoriul eparchial n'ar da ascultare unei ordinațiuni a consist. metropolitan. Spre ilustrare aduce înainte un cas concret; Congresul făcânduși bugetul și a constatat lipsa oare-cărei sume pentru susținerea organismului metropolitan spre a căror acoperire ar avă să se facă arunc pe eparchii. Acest conclud consistoriul metropolitan l'a transpus consistoriului archid. ear seesta neavând preliminar în buget suma cerută de congres n'a putut și n'a fost în drept a da acea sumă cu toate că a fost provocat de consist. metropolitan — căci dacă ar fi făcut aceasta — sinodul l'ar fi putut trage la dare de seamă pentru cheltuețele făcute preste buget. Din astfel de incidente se poate vedea, în ce pozițiune grea poate veni consistoriul eparchial față cu si-

nod respective cu congres. Dacă promulgarea legilor și regulamentelor congresuale s'ar face prin sinoadele eparchiale, atunci nu s'ar pute înțelepa astfel de conflicte între consistoriul archid. și cel metropolitan. Încât pentru punct III al propunerii comisiunii este în strânsă legătură cu al II deci n'are a mai aduce motive nous pentru el; nu poate trece însă cu vederea părerea de rău, ce au exprimat-o unii față cu consistoriul archid. din cansă, că a avut scrupuli la promulgarea legilor; nu o află justificată, căci consist. prin aceasta n'a voit și nu va voini pe venitoru să se opună legilor votate de congres și dacă cineva în privința promulgării a avut altă părere, decât aceia, cari susțin această contrară, nu se poate face nimeni imputare, căci dacă vre-odată s'a tractat în sinod vre-o cestiune deșbrăcată de ori ce interes personal, apoi a bună seamă este cestiunea de față. Primesc deci întru toate propunerea comisiunii.

Deput. Patiaș recunoașcă, că congresul are drept de a aduce legi generale, însă nu totdeauna legile aduse de el vor fi potrivite pentru toate împingările particulare ale eparchiilor, pentru aceea trebu să se lase și acestora teren pentru regularea afacerilor lor particulare ca să nu fie stearsă cu totul individualitatea fie-cărei părți. Află deci de lipsă, a se regula competența pentru fie-care parte să scie ce aparține dreptului seu.

Preșidul se ține datoriu a da unele deslușiri în cestiunea de deșbatere în ce priveșc competența în cestiuni de regulare și densusl e în privința aceasta de părerea acelora, cari se bazează pe §. 154 p. 2 care susține, că trebile comune au să se reguleze prin congres ear sinoadele ar avă a se ingera numai într'atât încât n'ar exista astfel de regulare din partea metropoliei. Îndată ce atără dela forul competent atunci de sine se înțelege că regulamentele anterioare provisoro ale sinoadelor se abrogă. Dacă sinoadele ar trage în competența lor afacerile așa după cum a dis deput. E. Brote n'ar mai rămân congresului nimic de regulat. Pe baza acestor păreri ar pută veni fie-care comitet ppresbiteral și parohial să deneghe sinodului dreptul a se ingera în afacerile lor, pentru că în încă este garantată oarecare autonomie prin stat. org. Pe când dar regularea treburilor comune tuturor eparchiilor trebu să se facă în conformitate a bună seamă trebu să se presupunem, că congresul va fi cu considerare la diferitele împingări particulare. Dacă cu toate aceste există păreri divergente despre competența unui congresul e competent a delega atare cestiune. Tot el are să decidă și modalitatea și calea, cum să se aducă la cunoștința eparchiilor normatevele statuite de congres. Pentru pct III din propunere trebu să se declare în contra, dacă se înțelege așa, ca regulamentele congresuale să se aducă la cunoștința sinoadelor pentru ca aceste să se îngrădească în contra lor când li s'ar pără stricătoase arhiepiscopiei. Dacă însă s'ar face numai din causă formală atunci lucrul n'ar merita atâtă vorbă.

Deput. Dr. St. Păcurariu află că competența între sinod și congres este regulată deja prin stat. org. și că n'ar fi bine a suleva cestiunea la acest loc pentru a nu da corporațiunilor subalterne indemn a protesta în contra decisiunilor superioare sub preste, că n'ar fi regulată competența între ele. Dispozițiile stat. org. pot fi defectuoase în acest punct dar să se lase în libera (?) voie a congresului a delimita marginile competenței între sinoade și congres. Cât pentru promulgare e de părere, că despre aceasta nici n'ar pută fi vorba, de oare ce în congres și sinod nu se fac legi, ci numai statute, cari au să se aducă la cunoștința celor competenți după usul de până acum, deci e de părere a se trece preste aceasta la ordinea zilei.

Deput. P. Cosma se apără în contra unor restălmăcări a cuvintelor sale, susține însă și acum că dacă consist. archid. n'ar voi se pună în lucrare decisiunile corporațiunilor superioare sub cuvânt, că congresul n'ar fi competent a eda porunci, ar fi anarchic. De altcum cestiunea competenței trebuie urgată ca să nu se mai impedece și de aci înainte înaintarea lucrării sinoadelor; deci propune: să se roage congresul național ca să reguleze în procima sa sesiune modul și forma promulgării și executării concludsele sale în eparchii. Preste celelalte puncte ale propunerii se trece la ordinea zilei.

Deput. Z. Boiu face următoarea propunere cu privire la punct III al propunerii comisiunii: „Publicarea regulamentelor congresuale încât terminul publicării lor nu este prevăduț în însuși regulament, să se facă la sinodul procsim; la din contra se pune în lucrare și la sinodul procsim se ia la cunoștință.

Deput. Dr. I. Borcia susține că nime din sinod n'ar cugeta să impedece punerea în lucrare a regulamentelor venite dela congres în togmai precum nu se poate presu-

pune, că dela congres ne vor veni regulamente contrare intereselor eparchiei. Se poate întempla ca și congresul să facă vre-o eroare în privința delimitării competenței sale. Biserica noastră până la aducerea stat. org. s'a organizat numai prin canoane. Fiind stat. org. un eflux al canoanelor trebu să se lucre în spiritul canoanelor într'acolo ca să se aducă armonie în lucrarea factorilor diferiți. Aceasta crede că a va face congresul venitoru, ear dacă n'ar face atunci regulamentele și concludsele a. duse de congres să se aducă la cunoștința sinodului pentru ca acesta să scie ce se înțelepă în arhiepiscopie.

Punându-se cestiunile la vot propunerea lui Dr. Păcurariu de a trece la ordinea zilei, nu se primesc. Din propunerile celelalte primindu-se unelo părți și omițându-se atele rezultă următorul decis al sinodului:

1. Publicarea și introducerea susamintitelor regulamente se ia de astădată spre scință.

2. Deși competența congresului național este regulată în statut org. totuși pentru a precisa mai de aproape sfera de activitate s'au sfera de competență a congresului național și a sinoadelor eparchiale precum și sfera de competență a consistoriilor eparchiale și a celui metropolitan, este de doric, ca congresul național să se ocupe cu această cestiune și se dispună cele ce va afla de lipsă; asemenea este de doric ca congresul național să reguleze în procima sesiune modul și forma promulgării și executării concludsele sale în eparchii.

3. Până atunci publicarea regulamentelor congresuale în cât terminul publicării lor nu este prevăduț în însuși regulamentele să se facă la sinodul procsim; la din contra se pun în lucrare și la sinodul procsim se aduc la cunoștința.

Aceș raportor referază despre pct. VIII și ultim al raportului general al consistoriului archid. plenar, în cari se comunică:

1. Conclul congresual din 9/21 Aug. 1878 Nr. 105. după care un individ nu poate fi în același timp deputat la 2 sinoade.

2. Conclul congresual din 1878 Nr. 119 privitoriu la măsurile contra abuserilor la alegerea funcționarilor bisericești.

3. Conclul congresual din 1878 Nr. 122 după cari contribuțiunile necesare din partea coreligionarilor noștri să se facă o îngăitoare pentru acesta prin angajarea directă a comunelor bisericești fără a se refugia la organele statului.

4. Conclul congres. din 1878 Nr. 217 privitoriu la casurile de neîntără a vre unui asesor consistorial în senatul bisericeșc.

5. Conclul congresual din 1878 Nr. 48 privitoriu la locul și șederea ppresbiterului în comitetele parohiale având a ședea la dreapta președintelui comitetului.

6. Regulamentul afacerilor interne congresuale.

7. Conclul congresual din 1878 Nr. 269 privitoriu la înființarea de cancelarii și locuințe protopresbiterale.

8. Conclul congresual din 1878 Nr. 272, prin care se normează sesiunea proximą a congresului începând dela 10 Aug. 1880 având a se face cele de lipsă pentru noua alegere a deputaților congresuali. Toate aceste Sinodul le la spre scință.

La ordinea zilei raportază tot același raportor asupra hârtiei consist. Nr. 1558 ex 1879 prin care se asterne hârtia Escelex Sale Archiepiscop și Metropolitan. dtdo 22 Aprilie 1880 Nr. 159 cuprinzând 2 concludse congresuale din 1878 Nr. 243 în privința înființării alor două eparchii noue. Comisiunea organizatoare propune la această următoarele: „ca să se transpună hârtiile referitoare la această materie consistoriului arhiepiscopian spre a asterne sinodului venitor opiniunea sa motivată și prevăduț cu datele necesare.

Cu privire la înființarea alor două eparchii noue

Preșidul arată, că în principiu congresul a decretat înființarea alor 2 eparchii. În obiectul acesta arhiepiscopie este într'atât interesată în cât ar fi să se rupă dintr'nsa unele părți spre a se adauge la respectivele eparchii ce au a se înființa și apoi încât mijloacele bănești ale arhiepiscopiei ar fi să se împartă așa, ca părțile dismembrate să capete din fondurile arhiepiscopicean parte ce ar veni pe densusl. Cât pentru membrii congresului ar avă să rămână tot 20 la număr însă așa ca fie-care dicească să dea numai câte 15. Fiind cestiunea în congres în principiu resolvată sinodul ar avă să se pronunțe numai în privința arondării.

Deputatul Dr. Borcia fiind cestiunea de mare însemnătate și cu consecențe mari crede că nu s'ar pută hotări așa precum nu se prezentă în sinod, ci să se relegă la consistoriu pentru a se face cele propuse de comisiune.

Deput. N. Cristea fiind de aceeași părere, crede că pregătind consistoriul operat de cestuine în decursul verei acesteia s'ar pute convoca un sinod extraordinar în fața de întrunirea congresului pentru de a se pronunța în cestuina aceasta.

Deput. Dr. St. Păcurariu nu crede de oportunitate, din împingările actuale, în cari ne aflăm, a face încercări spre a schimba statut. Org. întregim precum nu este nici pozițiunea arhiepiscopicească de așa, ca să se poată împărți banii și poporul. Și în acest înțeles propune a se răspunde congresului.

Deput. A. Trombițaș e în contra părerei comisiei, căci este convins, că chiar și după studiu mai îndelungat nu vom pute ajunge la alt conclud asupra căruia ne-am pute pronunța și ad. Asupra împărțirii fondului și teritoriului ne putem pronunța chiar astăzi.

Deput. Z. Boiu află incompatibil cu demnitătea congresului și sinodului a se da un răspuns atât de brusc precum voiesc deput. Dr. St. Păcurariu. De altcum spriginesc propunerea comisiei cu aceea, ca consistoriul să se pună în această privință în conțelegere cu consistoarele din celelalte eparchii.

Fiind timpul înaintat desbaterea acestui punct se amână pe ședința proximą, care se anunță pe mâine la 9 oare înainte de amiază. La ordinea zilei prelângă a-cesta raportul comisiei.

Ședința se încheie la 9 oare seara.

Din Bucovina.

(La instalarea noului arhiepiscop și metropolit al Bucovinei și Dalmației Dr. Silvestru Morariu Andreievici).

Diua cea mult dorită a sosit, în care a văzut creștinul Bucovinean pe persoana cea mult meritată, atât în privința literară, cât și în cea națională pe scaunul bisericesc. Aceasta și e una din acele, pre care Românul nici odată nu o va uita, fiind ea o și de epocă pentru Români. — Soarele răsăria pe cerul senin și lumina capitala Cernăuți cu cele mai blânde rațe, par'că s'ar bucura și el de ceea ce avea să se petreacă în tr'ânsul. În curând se vedea și mulțime de oameni pe strade în haine festive, admirând decorațiile cele multe ce făceau mai înoposant pe înoposantul oraș Cernăuți. Cele mai de căpetenii decorări și aicea vrednice de amintire, erau la reședința episcopală, unde falfăia o nenumerată mulțime de steaguri, mici și mari, prin ghirlande verzi amestecate cu flori, și întinse în cea mai mare frumusețe pe zidul reședinței. Apoi și „Societatea pentru cultura și literatură română în Bucovina“ onoră pe fostul ei vice-președinte cu o decorație frumoasă. Să trecem mai departe la catedrala metropolitană, unde se vedeau așiderea decorări foarte frumoase și vrednice de păstoriul bisericesc.

Acți se strinse, pe la șese oare dimineața, toată preoșimea venită de pe la sate și făcea rugăciuni. La opt oare merse o deputație de opt preoși la reședința metropolitană, înaintea metropolitului, unde aștepta mărețea caretă, trasă de șese cai albi, pe Sântia sa, ca să'l aducă la biserică. Ajungând Sântia sa la biserică, prezentă un batalion de soldați, musica regimentului Ringelsheim din Leov, orânduia de împărat înceaca anume pentru instalarea metropolitului, întonă un imn festiv, preoșii eșiră înainte și după ei cânta: teologii un psalm printru toate aceste se amesteca o mulțime de împuscături și strigete. Să trăiască! a poporului. În biserică aștepta Sântia sa, încungiurat de preoși și de o mulțime foarte mare de oameni, cari năvălia fără sfârșit în biserică, pre comisariul împărețesc, președintele țerei Baron Alesani. Acesta nu zăbovi mult și încurând dede musica, care întonă imnul poporal, și împuscături sosirea lui. Metropolitul îi eși, întovărășit de preoșii celebrari și alți reprezentanți, înainte și îl petrecu până la strana împărețescă. Sântia sa se puse în mijlocul bisericii. După ce se făcu tăcere ceti d-l Balmoș decretul de comisariu împă-

rețesc, apoi diploma împărețescă de denumirea metropolitului în limba germană, română și ruteană. După aceea mulțami Metropolitul, împăratului și comisariului. Milaș ceti decretul de comisariu sinodal pentru archimandritul Ciupercovici. După aceasta a invitat archimandritul Ciupercovici pre Metropolitul să arete documentele pentru sinod. Metropolitul a dat singhilia lui Ciupercovici, pe care a cetit-o Ciupercoviciu în limba română, Zurcanovici în limba slăveană.

După aceste cetiri a salutat comisariul sinodal pe Metropolitul, și a provocat pe clerul și pe mireni să'l introneze.

Intronându-l cu „să trăiască“, comisariul sinodal l-a depus omagiul în numele sinodului metropolitan sărutându-l mâna, apoi l-a salutată în numele episcopilor sufragani, delegatul lor, protosincelul din Zara profesorul Milaș și aducându-l omagiul lor 'i-au sărutat mâna. Apoi 'i sărutară mâna preoșii și mireni. După aceasta a cetit Metropolitul epistola sa pastorală. La fine comisariul împărețesc, a provocat pre toți credincioșii să fie cu fidelitate și supunere către împăratul și cu dragoste frățescă către oaltă. La șee și jumătate începu sânta liturgie.

La două oare după amiază se petrecu actul de instalare, în sala festivă metropolitană, unde erau adunați Baron Alesani ca comisar împărețesc și toate reprezentațiile deregătorilor, scoalelor și corporațiilor. La trei oare începe masa festivă, la care se aflau 170 de persoane cele mai alese. Pe timpul mesei cânta musica de regiment, în grădina reședinței și îmbucura publicul ce era strins cu mile de a o asculta. Cei mai mari domni și cele mai frumoase flori ale Bucovinei se vedeau aicea, primblându-se cu fețe vesele și pline de bucurie.

La masă ținu două toasturi Sântia sa și două Baronul Alesani și anume: Metropolitul pentru împăratul, Baron Alesani pentru Metropolitul, apoi Metropolitul pentru comisariul împărețesc, președintele Bar. Alesani, pentru toată țeara.

Mai erau alte trei mese pregătite pentru familie, deputați de pe la țeară și pentru popor în de comun. La acest din urmă era și joc.

După șese oare se sculară dela masă și toți mergeau acasă de a se pregăti pentru actul ce va să se petreacă seara.

Soarele apune, întunecimea să lăteșce asupra pământului, stelele se arată pe bolta cerului ca să fie marture de mărețea noapte.

Toată Bucovina era tăcută și în întunec numai capitala ei plină de sgomot și lumină. Că eată ce lumină se arată pe orizontul de sud a Cernăuților și se mișcă prin stradele lui. E conductul de făclii. Acest conduct constând din 600 de făclii, unul din cele mai frumoase ce vădu Cernăuțul, se mișcă, în ordinea cea mai bună, acompaniat în fruntea lui de musica militară, de pe piața gimnasilui pe urlița reședinței spre reședință, unde ardea deja lumina electrică și stupuri de rășină giur împregiur. Se aprind și lămpioare care erau puse în pământ și cari formau literile Dr. S. M. A. a-destă Dr. Silvestru Morariu Andreievici. Conductul intră în curtea reședinței aci formă o roată foarte mare, ear în mijloc se postă mai întâi, lângă balconul cel mare, Societatea de cântare ear mai departe musica militară. O mulțime numeroasă era adunată în curte și pe drumurile alăturate, din ferestile reședinței se vedea o mulțime de persoane bucurându-se de reușirea cea bună a acestei festivități. Ear pe balconul cel mare se vedea plăcută față a Sântiei Sale Metropolitului cu o mulțime de domni de rang înalt.

Se făcu tăcere adâncă, toți acceptau cu cea mai mare lare de seamă venitul. Societatea de cântare care consistă din 60 de cântăreți, începu cu o serenadă, care era așa de plăcută pentru ascultători, că gândaia a fi transportați de pre pământ. După aceea cântă musica militară și earăși Societatea de cântări în sfârșit musica militară. Și se făcu earăși tăcere. Apoi se auți plăcuta și departe ațoiațoarea voace a prea sântitului. El mulțami din toată inima pentru onoarea ce i s'a făcut cu ocașiunea instalării lui, și incredință că această și, cea mai plăcută pentru densus lui va fi întipărită până la moarte în memoria lui. „Să trăiască“, urmă după aceasta, fără sfârșit și strigete din cea mai mare simpatie de mic și mare. La 11 oare părăsi conductul și cu densus mulțimea de oameni reședința, și merse, după ce trăirărele cele mai însemnate strade, la președintele țerei Baron Alesani. Aci poști unul pre președintele de a aduce mulțamiile cele mai cordiale ale întregii țeri, la treptele prea înaltului tron împărețesc, pentru binevoirea ce a arătat țerii prin denumirea prea sântitului Metropolit.

Tocmai a treia și sfârși festivitatea cu vizitarea Metropolitului ce o făcu în institutul teologic. Aci era decorată capela și drumul spre densa în chipul cel mai frumos. Teologii îl întimpinără la poartă cu cântări și îl petrecură până în capela. Aicea ținu teologul d-nul Varonca în limba română ear d-nul Manasterchi în limba ruteană câte o cuvântare. Cu cuvinte foarte călduroase răspunde în limba română Metropolitul.

Cu aceasta se termină festivitatea cea vrednică de persoană ce i a fost hotărâtă. La această festivitate n'au luat parte numai creștinii gr. orient. români, ci și toate confesiunile și naționalitățile fără deosebire, cu cea mai mare simpatie. Ba chiar și din departare se trimise reprezentanți. Așa trimise Iașul un Archimandrit și Dalmația, cum am spus mai înainte, un protosincel. Se vede dar ce iubire, are noul Metropolit în țeară. Aceste toate le-a meritat prin activitatea, dreptatea și bună inima lui. „Să trăiască!“

Correspondențe particulare

ale „Telegrafului Român.“

Aiud, 18 Mai 1880. În 13 a lunii curente s'a ținut în urbea noastră prima congregațiune marcală ordinară din anul acesta, cercetată de numeroși membri congregaționali.

Cel mai interesant obiect de tractare atât din punct de vedere comun, cât și național românesc a fost alegerea unui președinte la scaunul orfanal, devenit vacant prin moartea dlui Vasiliu Duca. Ne restrîngem deocamdată numai la acest punct pentru că e destul de interesant și instructiv pentru noi Români.

Premitem aceea că la întreg oficiul central comitatens al comitatului Albei-inferioare locuit preste trei părți de Români singur numai în menționatul post a fost ales un Român, firesce că batăr acest mic os de ros să'l capete și maioritatea română din comitat. Din grația maghiară s'a fost ales dar repositat Duca.

Membri congregaționali români credeau acum, că acest post din subțierea grației maghiară de până acum (pentru că de dreptate și ocuitate nu poate fi vorba) eară va fi înlocuit prin un român, și o credeau aceasta cu atât mai tare, pentru că s'ar fi aflat și în general s'a recunoscut de calificat la acest post judele orfanal și de present, primariul substituit din Alba-lulia dl Michaiu Cirlea, și se credea cu atât mai tare alegerea supranumitului, pentru că o însemnată partidă din elemente străine 'l spriginia, și

deosebit nu numai că toți membrii congregaționali români erau pe lângă densus, dar în privința alegerii densusului să făcu la comitele suprem Zeyk Karoly o reprezentațiune din partea reverendisimilor dni canonic Negruț și Vestemian din Blaj.

Dar se vede că acum Românul nu numai la regim fără și la comitate înzedar mai bate la ușă, intrare numai capătă: tot ce e românesc și nu unguresc trebuie delăturat și nimic.

Candidatul unguresc Török Antal pe lângă obraznice și neiertate presuniu fi ales cu 122 voturi contra dl Michaiu Cirlea care primi 82 de voturi.

Așa dar am ajuns acolo ca în comitate așa și în comitate românesci, dela Maghiar nici chiar grație numai poate aștepta, — că Maghiarul nici chiar de grație nu'l mai află demn pe Român.

Fie dar așa: Și noi am dis-o și o țicem, că mai bine nimic decât o atare grație omoritoare. Și din punctul acesta de vedere nici nu regretăm căderea dlui Cirlea. Mane bucurăm și o și spunem verde pentru ce.

Cunoașcem de a proape pe dl Cirlea. Densusul e un atare Român din generațiunea nouă, pe care'l nutrește speranța, că cu frumosul și buna, ajungi la ceva cu stăpănitarii nostri. Blândea, prevenirea, le uegută densusul și pe terenul politic de mijloace pentru înțelegere și împăciuire.

În ziua alegerii după ce căderea era sigură ma'm întâlnit cu densusul. De pe față acestui caracter blând am cetit amara amăgire.

Această amăgire va trezi doară și pe densusul ca și pe alții, că bunul și frumosul, blândea și prevenirea tare puțin are comun cu politica, și puțin mai nimic 'i ajutoră în luptă pentru interesele și existența națională față cu Maghiarul, sau mai bine dis față cu regimul maghiar present.

Căderea dlui Cirlea ne aduce aceea nouă dovadă, că trebuie să ne deschidem bine ochii, și bine să cercăm calea, pe care avem să mergem. Să fim cuști dar cu cestuina aceasta.

Dară nu putem fi cuști cu alta, și asupra acesteia atragem atențiunea comitelui auprem, ba chiar și atențiunea guvernului, din interesul linișcei și păcei publice.

Are cunoștință comitele suprem al comitatului albei-inferioare și are cunoștință guvernul că un oficiant public alesul președinte al scaunului orfanal dl Török Antal din incidentul, că un Român a cutezat a concura și contra lui la postul din întrebare în seara menționată și de alegere la o cină dată de densusul palam et publice revnia reminiscențele din 1848, și în gura mare spre iritarea spiritelor voamează asupra Românilor injurii de hoți, lotri, ucigători și aprindători?

Au cunoștință locurile mai înalte, că menționatul oficiant maghiar pe stradele Aiudului cu maliția tendențioasă 'l strigă pe candidatul român de „Axentist“ care vrea să se incube în Aiud?

Și dacă comitele și guvernul are cunoștință, suferă ca astfel de alegeri să fie valide, suferă ca atari oficianți cardinali să remână nepedepsiți și să fie chemați a fi juđi drepti și onesti asupra familielor române?

Întrebăm, și credem că chiar și din punct de vedere al intereselor maghiare vom căpeta respuns.

Un membru congregațional.

Varietăți.

* (Transferare). Dl Ioan Teoanță, vice-notariu la judecătoria ceruală din Sibiu este transferat în aceeași funcțiune la judecătoria cerc. din Noorciuh.

* (Miletits) după cum ne spune „Pesti Naplo“ s'a mutat cu locuința la Viena.

* (Doritorii) de a ocupa posturi la căile ferate, în urma unei ordinațiuni a ministrului de comunicație, au să și adreseze suplicile de a dreptul la direcțiunile respective ale căilor ferate, eară nu la ministeriu.

* (Contra Filocseriei). Ministrul r. ung. de agricultură a întredis decemdată în sensul art. de lege II: 1880 comerțul cu vițele lucie și cu rădăcini.

* (Poftă curioasă). Un Jidan, care pentru nesce fapte rele avea să suferă la ordinul primariului o pedepsă de 10 băte, după ce primi cinci și i se ertară celelate cinci, strigă: „De primariu! Ddeu să 'ți inmiască ce'm-ai iertat!“

* (Întreprindere americană). În Minapolis s'a început a se folosi pentru mănarea morilor respect. pentru măcinat, cataractul rului Missisipi, care ar avea puterea dela 150,000 cai. Succedând această întreprindere, concurența morilor de vapor europene cu fainile americane va fi aproape cu neputință.

PARTEA ȘTIINȚIFICĂ ȘI LITERARĂ.

Cestiunea ortografică.

în
Societatea Academică.

Ședința publică din 11 Aprilie 1880.

Membrii prezenți: D-nii Alecsandri V., Caragian I., Fontanini M. A., Hasdeu B. P., Laurian A. Treb., Maiorescu T., Chintescu N., Sion G., Babeș V., Bariț G., Ionescu, Maniu V., Melchisedec P. S. S. episcop, Papadopol Calimach, Urechie V. A., Aureliu P. S., Bacaloglu Em., Brânză D., Felix I., Ghica I., Poni P., Ștefănescu Gr., Teclu N. Vasici P.

D. Brânză dă lectură discursului său de recepție: Vegetația României și exploratorii ei, la care răspunde dl Gr. Ștefănescu.

D. Maiorescu citează raportul său din partea comisiei însărcinată cu proiectul unei sisteme ortografice pentru publicațiile Academiei Române.

La 2 oare și jumătate ridicându-se ședința publică și trecându-se în ședință privată, dl Maiorescu depune din partea lui Diefenbach, o adresă, prin care trimite Academiei, în terminii cei mai simpatici, un exemplar din *Völkerkunde Ost-Europa's*. Totodată d. Moiorescu, printr'o propunere subscrisă de d-sa și d-nii Hasdeu, Papadopol Calimach, Chintescu, Babeș și Fontanin, solicită alegerea lui Diefenbach ca membru onorariu la academie. De asemenea d. Hasdeu solicită a se alege ca membru onorariu d. F. Miklosich, printr'o propunere subscrisă de d-sa și d-nii Maiorescu, Papadopol Calimach, episcopul Melchisedec și Chintescu.

Ambele propuneri se pun la ordinea zilei. Să pune todeodată ordinea zilei propunerea, subscrisă de d-nii Ștefănescu, Brânză, Bacaloglu, Poni, Felix și Teclu de a se alege ca membru corespondent pentru secția științifică dr. St. Heibtes.

Se deschide discuția generală asupra raportului ortografic.

D. Babeș crede că se restrângă discuția asupra principiului fundamental nou, adică, fonetismul temperat prin necesități „etimologice“, în loc de principiul de până acum, „al unui etimologism temperat prin concesii fonetice.“

Principiul dela 1869 n'a aflat propagare; prin urmare trebuie să încercăm eu altul; dar întrebarea re-

mâne: În care mesură? Până unde? Aici se teme, că are să înceapă foarte multă vorbă, și de aceea d-sa crede; că dacă cumva n'ar fi posibilă adoptarea proiectului comisiei en bloc, ar fi mai oportunit, să se amâne discuția asupra acestuia pentru viitoarea sesiune, luând astfel și publicului literar din afară posibilitatea de a se pronunța asupra'i.

D. Sion combate amânarea, arătând că cestia este pendentă încă din sesiunea trecută și că țara așteaptă cu impațiență o soluție din partea Academiei.

Punându-se la vot amânarea, se respinge.

D. Hășdău stabilește ca punct esențial, că decizia Academiei, ori care ar fi, nu poate să aibă un caracter imperativ, estrem, de vreme ce cestiile științifice în genere nu se desleagă prin majoritate și minoritate, ci va avea numai un caracter intern așa dicend oficial, anume pentru publicațiile Academiei. După cum este publicat s'au tipărit până acum cu o ortografie decisă printr'o majoritate de altă dată a Academiei, tot așa, nemi dată astăzi aceeasi majoritate, urmează ca ele să se publice pe viitor cu o ortografie ce se va decide prin majoritatea actuală.

D. Fontanin dăce că ortografia nu trebuie considerată numai din punctul de vedere teoretic. Ori ce ortografie este rezultatul unei convenții, și convenția trebuie să aibă în vedere interesul cel mai esențial al tuturor. La noi interesul cel mai esențial este naționalitatea. Prin ortografia etimologică ne apropiem mai mult de națiile surorii din occident.

D. Papadopol Calimach observă, că prin ortografia fonetică României nu renunță la naționalitatea lor latină, căci naționalitatea se apreciază după limbă, ear nu după modul de a scrie acea limbă. Apoi admițându-se o ortografie basată pe etimologia latină, ce vom face cu cuvintele nelatine, introduce de secolii în limba română, și pe cari nu le putem alunga cu toptanul, după cum nici un popor n'a putut să alunge toate străinismele din limba sa?

D. Chintescu arată, că o ortografie etimologică a avut la noi în trecut rațiunea sa în lupta politică între Români și vecinii noștri, cari ne contestau originea romanică. Astăzi însă ea nu se mai poate justifica prin nimic, de oare ce nimeni nu numai contestă latinismul. La Francezi, Englezi, Germani,*) ortografia este etimologică până acum, căci este tradițională, petrificată oare cum prin vechimea literaturilor respective, pecând la noi acest mobil nu există. Ba chiar și acolo se fac astăzi încercări foarte serioase de a simplifica ortografia. Ortografia în genere este o cestiie de cultură, ear nu de naționalitate. Cultura cere o ortografie cât se poate mai simplă, mai firească, prin care cunoștințele să se poată lăți în popor mai cu înlesnire.

D. Alecsandri dăce, că era foarte Român și atunci când scria cu cirilice. Pecând Nesselrode contesta originea occidentală a nației române, era naturală din parte-ne o reacție, după cum a făcut, între alții, repausatul Eliade. Astăzi însă, toți ne cred că sîntem latini. Ori cum am scrie cuvântul *om*, chiar cu litere turcesci, el tot va fi frate cu francesul *homme* sau cu italianul *uomo*, ear nu cu Germanul *mensch* sau cu grecul „*anthropos*“. De aceea cestia națională fiind cu totul independentă de cestia ortografică, să nu căutăm în ortografie alt ceva decât numai simpli-

*) La Germani s'a hotărât chiar de a introduce în scoli o ortografie cu însemnate modificări fonetice. „(Nota Red.)“

itate. Să vorbim românește și să scriem foneticesc. Să nu ajungă și României, din cauza dificultăților ortografice, la bătaia de cap a Francezilor, la cari și un Lamartine făcea erori de ortografie. Nația română, în ori ce cas, nu va peri din lipsa unui „*u* scurt.

D. Fontanin protestă contra nesocotirii forme, când este vorba de interesele unei națiuni. Forma e foarte importantă. Să cultivăm la noi în toate forma latină. Ortografia etimologică dărează în România de un secol, începând de la gramatica lui Clain și Șincai din 1780. Direcția fonetică de azi este o reacție contra direcției tradiționale de până astăzi. Ea este cu atât mai periculoasă, cu cât ne depărtează nu numai de Latinii din Occident dar și de frații noștri din Macedonia. Numai ortografia etimologică poate fi astfel, în cât să fie oare-cum comună Românilor din Dacia lui Traian și din Dacia lui Aurelian. Să nu ne închipuim, că soarta nației române este deja pe deplin asigurată. Pericolul mai există și vom mai avea trebuință de ajutorul fraților noștri din Occident.

D. Laurian dăce că principiul economic: „muncesce puțin și câștigă mult“ nu se prea aplică la realitatea lucrurilor. În aplicare la știință, d-sa mărturisese, că a studiat foarte mult și scie foarte puține. Tot așa se nu sperăm că vom pute dăbândi o ortografie serioasă, și care totuși să nu ceară nici o muncă, nici o cugetare din partea celor ce o vor întrebuința. D-sa preferă o ortografie, care se ne dea oare-care muncă, să ne facă a cugeta, după cum ne și face a cugeta sistema ortografică etimologică. Sistema fonetică se aplică bine la limbe sălbatice sau de tot ne-culte, pe când limba noastră are un trecut. Să nu ni se citeze în favoarea acestei sisteme autoritatea cutare sau cutare, căci în știință nici o autoritate nu există, nimic nefălbil, ci totul trebuie supus controlului.

D. Babeș cere închiderea discuției generale și luarea în considerație a proiectului comisiei, dar voesce a atinge mai întâiu în puține cuvinte cele spuse de domni Fontanin și Laurian în spriginul sistemei ortografia etimologică o cestiie de onoare națională, care trebuie să se reguleze printr'o tranșacție între noi toți, iar d-nu Laurian o declară de singură serioasă, negând adversarilor săi știința și chiar cugetarea. O ortografie este cu atât mai bună, cu cât poate să se repăndească mai lesne în popor, respăndindu-se prin mijlocul ei cultura. O ortografie grea sau muncită ar fi logică, numai atunci când o nație n'ar avea alt-zeva să facă de cât a se ocupa de ortografie. Ortografia este un instrument, ear nu scopul. Scopul este lățirea culturii. Prin lățirea culturii, nu prin ortografie, vom înlătura noi pericolele, cu cari ne amenință d. Fontanin; ear singura ortografie prin care vom isbuti cu grabă a lăți cultura, așa se vede că e cea fonetică, fiind cea mai simplă, cea mai acceptabilă pentru popor. Poporul nu poate să scie latinesce. Inșăși d-sa redactorul „Albinei“ a fost etimologist estrem dar a pățit-o, căci lectorii protestau mereu, că nu pot să citească. Din toate aceste considerații, d. Babeș îmbrățișează proiectul comisiei și 'l salută cu atât mai mult, cu cât constată în el tendența de a concilia toate spiritele.

Discuția se închide și proiectul comisiei se ia în considerație cu 20 voturi din 22 votanți.

Economic.

Săbina 21 Maiu n. Pro hocolitră: Grâu n. 8.340—9.400; grâu săcioră n. 6.390—7.300; sâcără 5.600—6.100; Orz n. 4.600—5.000; Ovăz n. 3.900—4.400; Cucus n. 4.800—5.200; Mălină n. 6.700; Cartofi n. 2.500—3; Semănăde cânepă n. 8.000; Mazore

n. 7—8; Linte n. 12—13; Fasole n. 6—7 pro 50 chilo; Făină de păne n. 3; Sălină n. 37—40; Unsoare de porc. 35—40; Său brut pro 50 chilo n. 16—; Său de luminări n. 24—25; Luminări de său 50 chilo n. 28—29; Săpua n. 20—21; Până 50 chilo n. 1.05—1.15; Cănepă pro 50 chilo n. 16—18; Lemne vârtos de foc pro metru cub n. 3.50 Spirit pro grad 50—60 cr. pro chilo: carne de vită 44—46 cr.; Carne de vițel 45—50 cr.; carne de porc 50—54 cr.; carne de berbecă — cr.; ouă 10 de 20 cr.

Bursa de Viena și Pesta din 22 Maiu 1880

	Viena	Pesta
Renta de aur	105.70	105.65
I emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer orient. ung.	—	82.50
II emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer orient. ung.	98.50	98.50
Oblig. de stat dela 1876 de ale drumului de fer orient. ung.	87—	87.25
Împrumutul drumurilor de fer ung. Obligațiuni ung. de resemplărire pământurilor transilvane.	127.75	126—
Obligațiuni ung. cu clausulă de sorrire	94.50	94.75
Obligațiuni urbariale totesane.	—	93.50
Obligațiuni urbar. temeș. cu clausulă de sorrire	93.25	93—
Obligațiuni urbariale transilvane.	—	92.25
Obligațiuni urbariale croato-slavonice	93.25	92.25
Obligațiuni ung. de resemplărire decemii de vin	96—	—
Datorie de stat austriacă în hârtie	92.50	92.75
Datorie de stat în argint	72.40	72.40
Renta de aur austriacă	73.25	73.25
Sorți de stat dela 1860	83.45	83.75
Acțiuni de bancă austro-ung.	130—	130.50
Acțiuni de bancă de credit ung.	884—	886—
Acțiuni de credit austr.	278—	277.75
Sorți unguresci cu premii	265.50	265—
Argint	—	110.75
Galbin	—	—
Napoleon	5.60	5.59
100 marco nemțesci	9.42	9.41
100 marco nemțesci	58.25	58.30
London (pe poliza de trei luni)	118.40	118.40

Nr. 130 1880.

1—3

CONCURS.

Încuviințându-se prin înalta soluțiune consistorială dto I. Martie a. c. Nr. 773, instituirea unui post de capelan în parochia gr. or. Cigmău de clasa a IIII protopresbiteratul Geoagiului I lângă btrănsul neputincios paroch Atanasie Neșca: pentru ocuparea acestuia să scrie concurs cu termen de 4 săptămâni dela prima lui publicare.

Emolumentele împreunate cu acest post de capelan sunt: două terțialități din venitul întreg parochial în sumă de 100 fl. v. a.

Suplicile instruite conform statutului organic sunt a se adresa la subscrisul oficiu protopresbiteral.

Hondol 24 Aprilie 1880.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Gioagiului I. În conțelegere cu comitetul parochial concernat.

Vasile Pipos m./p.,
protopresbiter.

Nr. 1071—1880.

CONCURS.

Pentru ocuparea postului de medic cercual în cercul II sanitar al Boifei din pretura Cisnădiei, comitatul Sibiu cu reședința în Tâlmaci sau Boița, se scrie prin aceasta concurs. De cercul acesta sanitar se țin comunele: Tâlmaci, Tâlmăcel, Boița, Porcesci și Veștem cu 6506 suflete.

Cu acest post sunt împreunate următoarele emolumente:

1. Pentru un doctor de medicină salariu 400 fl.
2. Pentru un chirurg de medicină salariu 300 fl.
3. Dacă medicul va reședă în Boița, are dela această comună curtur natural și lemne;
4. Onorariu pentru visita primă 50 cr. eară pentru fie carea următoare la același pacient câte 30 cr;

Ținerea unei farmacii de mână se înțelege de sine.

Doritorii de a ocupa acest post au ași adresa suplicile lor instruite cu documentele despre calificațiunea și îndreptățirea lor spre exercitarea praxe medicale (art. de lege XIV: 1876 alineia III) până în 8 Iunie 1880 la 6 oare seara pretorului subsemnat

Tâlmaci în 7 Maiu 1880.

Emeric m. P.
pretor.

[25] 3—3